

Рекуненко Ігор Іванович, доцент, к.е.н, доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», Україна, м. Суми

Особливості функціонування торгової складової інфраструктури фондового ринку

Елементи торгової складової інфраструктури фондового ринку є координуючою ланкою всієї інфраструктури фінансового ринку. Основними представниками цієї складової виступають організатори торгівлі, які відіграють важливу роль у забезпеченні розвитку національної економіки, адже їх діяльність спрямована на мобілізацію, розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів за допомогою організації укладання угод з купівлі-продажу різноманітних фінансових інструментів.

Основою торгових елементів інфраструктури фінансового ринку виступають торгові системи. На даний момент часу ми маємо два основних тлумачення терміна «торгові системи». Під торговими системами розуміють як інфраструктуру фондового ринку, тобто біржові чи позабіржові системи, так і системи-правила, що застосовують при веденні торгівлі або на підставі яких реалізують програми, що самостійно здійснюють торгівлю.

Як інфраструктурний елемент, торгова система представляє собою сукупність обчислювальних засобів, програмного забезпечення, баз даних, телекомунікаційних пристроїв та іншого устаткування, що забезпечує можливість здійснення угод, а також підтримку, збереження, обробку і розкриття інформації, необхідної для підготовки та виконання угод з цінними паперами і фінансовими інструментами.

За іншим тлумаченням торгову систему визначають як низку взаємозалежних правил щодо входу на ринок і виходу з нього. У найпростішому вигляді торгова система є засобом систематизації і спрощення торгівлі на організаторах торгівлі.

Світова практика свідчить про те, що ключове місце серед торгових елементів інфраструктури фінансового ринку займають саме біржі.

Процес становлення торгової інфраструктури відбувався за рахунок або створення окремих фондових бірж або організації самостійних фондових відділів на існуючих товарних біржах. Біржі, будучи історично найважливішим інститутом торгової інфраструктури виконують різноманітні завдання:

- створення постійно діючого ринку;
- встановлення цін на фондові активи;
- надання і розповсюдження фінансової інформації про угоди, котирування, фондові індекси, аналітичної інформації про стан ринку;
- розробка правил, технологій і методів роботи на ринку.

Біржовий ринок характеризується великими оборотами, які дозволяють створити високоефективну інфраструктуру, і саме перевага фондових бірж серед інших елементів торгової інфраструктури виявляється у зниженні ризиків укладання і виконання угод купівлі-продажу фінансових інструментів. Платою за це є суворі стандартизація угоди, жорсткі обмеження на діяльність учасників ринку, підвищені зобов'язання щодо підтримки ліквідності і надійності.

Дбаючи про можливість отримання зовнішнього фінансування на вигідних умовах для себе, більшість великих емітентів у всьому світі вбачають у біржах головні ворота виходу на фінансовий ринок. Відповідно, їх інтерес у збереженні високого рейтингу біржі як інфраструктурного інституту збігається з суспільною метою економічного зростання.

Отже, організованість біржового ринку, інформаційна прозорість біржового процесу, гарантованість виконання угоди, гласність і відкритість біржових торгів, концентрація тимчасово вільних ресурсів, забезпечення ліквідності ринку, чесне і справедливе ціноутворення є одними із невід'ємних переваг фондової біржі.

На сьогодні, в Україні ми маємо досить розрізнену біржову інфраструктуру фінансового ринку. Головна задача для нашого ринку полягає в створенні міцної (єдиної) біржової системи та відповідно і торгової платформи.

Оцінивши ситуацію, яка існує в торговій складовій інфраструктурі фондового ринку, можна виділити основні чинники, які зумовлюють не високий ступінь розвитку організаторів торгівлі в Україні:

- відсутність достовірної та повної інформації про рівень капіталізації основних суб'єктів ринку;

- невпорядкованість розвитку фондового ринку України в частині відсутності єдиного налагодженого механізму діяльності фондових бірж;

- наявність високого ступеня ризику щодо використання нагромадженого капіталу в реальному секторі економіки, що обумовлено значною волатильністю і залежністю від зовнішніх фінансових ресурсів фінансового ринку;

- обмеженість фінансових інструментів, які використовуються фінансовими посередниками і низький ступінь використання похідних цінних паперів;

- значна ступінь монополізації ринку, що перешкоджає формуванню масового та ліквідного фондового ринку;

- низький рівень інформованості та освіченості населення з питань функціонування фондового ринку. Це призводить до низької активності фізичних осіб на фондовій біржі, всупереч тому, що вони є одним з головних інвесторів у розвинених країнах;

- високий ступінь тіньової економічної діяльності і політичного втручання.

Можна стверджувати, що вирішення проблеми слабого розвитку фондових бірж в Україні потребує розробки державної програми розвитку фондового ринку з урахуванням зарубіжного досвіду і національних особливостей. Основою даної програми повинно бути надання комплексу пропозицій щодо забезпечення інформаційної відкритості, прозорості та забезпеченості біржової діяльності. Налагоджена діяльність фондових бірж дозволяє країнам інтегруватися в міжнародний ринковий простір, вирішувати питання щодо залучення додаткових ресурсів і стимулює загальнонаціональний розвиток країни.

Рекуненко І.І. Особливості функціонування торгової складової інфраструктури фондового ринку / І.І. Рекуненко // Фінансова система України: проблеми та перспективи розвитку в умовах трансформації соціально-економічних відносин: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (16-18 травня 2013 р., м. Севастополь). – Сімферополь: ДІАПІ, 2013. – С. 39-41.